

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ.

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

Δὶν μόναι θρησκείαι ἦσαν εἰς τὸν κόσμον, ὅτε ὁ μονογενὴς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ, ἄνθρωπος γενόμενος, ἐκήρυξε τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν· ἐκ τούτου εἰς δύο λαοὺς ἐμερίζοντο πάντες οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι, εἰς τὸν ἰουδαϊκόν, καὶ εἰς τὸν τῶν εἰδωλολατρῶν, οἵτινες ἔθνη ἐλέγοντο. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίστευον εἰς τὸν ἀληθινὸν θεόν, ὅθεν καὶ λαὸς θεοῦ ὠνομάσθησαν, καὶ πολλὰ χαρίσματα ἐκ θεοῦ ἔλαβον. Ἠρίθμησε ταῦτα ὁ Παῦλος, λέγων· « Οἵτινές εἰσιν » Ἰσραηλιῆται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα, » καὶ αἱ διαθήκαι, καὶ ἡ νομοθεσία, καὶ ἡ » λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι ». Οἱ δὲ ἔθνηκοι, θεοποιούντες τὰ κτίσματα, ἐλάτρευον τοῖς εἰδώλοις, καὶ εἰς τοσαύτην τυφλότητα καὶ ἀναισθησίαν κατήντησαν, ὥστε ἐβυσίαζον « Τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας » αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις ». Διὰ τοῦτο ἐστερημένοι ἦσαν παντὸς θείου χαρίσματος, καὶ ἀπὸ θεοῦ πολλὰ μεμακρυσμένοι. Οὗτοι οἱ δύο λαοὶ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας, τῶν νόμων, τῶν ἡθῶν, καὶ τῶν συνηθειῶν, κεχωρισμένοι ἦσαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἀντι-

φερόμενοι, ἄμοιροι δὲ καὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας· -διότι οὐδὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἠδύναντο σωθῆναι, ἐὰν μὴ ἐπίστευον εἰς τὸν ὑπ' αὐτῶν προσδοκώμενον Χριστόν· οὐδὲ οἱ ἔθνηκοι, ἐὰν μὴ ἀφέντες τὴν ἰδίαν πλάνην, ἐπίστευον, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ ἀληθινὸς θεός. Τούτους τοὺς δύο λαοὺς ἠγώσθη καὶ ἔσωσεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Οἱ Ἐφέσιοι, πρὸς οὓς ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἔγραψε, εἰδωλολάτραι ὄντες, ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Διὸ πρῶτον μὲν ἐζόρησεν, εἰς ποίαν κατάστασιν ἦσαν, ὅτε ἐλάτρευον τοῖς εἰδώλοις· « Ὅτι ἦτε, λέγει, ἐν τῷ » καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριω- » μένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ » ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλ- » πίδα μὴ ἔχοντες, καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ ». Ἐπειτα εἶπε, ποίαν ἀπόλαυσιν ἔλαβον ἐκ τῆς εἰς τὸν Χριστόν πίστεως· « Νυνὶ δὲ ἐν » Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς, οἳ ποτε ὄντες μα- » κρὰν, ἐγγὺς ἐγεννήθητε ἐν τῷ αἵματι » τοῦ Χριστοῦ ». Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιφέρει εὐθὺς τὸ, « Αὐτὸς γὰρ ἐσὶν ἡ εἰρήνη ὑμῶν », καὶ τὰ λοιπὰ, ὅσα σήμερον ἀνεγνώσθησαν.

ῥομ. 9.
4.ῥωμ. 105.
37.Ἐφ. 2.
12, 13.

Δι' αὐτῶν δὲ περιγράφει τὸν τρόπον τῆς ἐνώσεως καὶ σωτηρίας τῶν δύο λαῶν, λέγων·

Ἐφεσ. 2.
14.

Ἄδελφοί, Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὃ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρα ἐν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας.

« Τὰ ἀμφοτέρα » εἰσὶν οἱ δύο λαοί, ὁ ἰουδαϊκός, καὶ ὁ ἐθνικός· « Εἰρήνη δὲ ἡμῶν », ἤγουν ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων, Ἰουδαίων δηλονότι καὶ ἐθνικῶν, ἐστὶν ὁ Χριστός· καθότι αὐτὸς εἰρήνευσε ταῦτα τὰ δύο ἀντιμαχόμενα ἔθνη, ἐνώσας αὐτὰ διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ ἐν γένος, τὸ χριστιανικόν, ἐξ αὐτῶν ἀναδείξας. Τίτι δὲ τρόπῳ κατώρθωσε τοῦτο; « Τὸ μεσότοιχον, λέγει, τοῦ φραγμοῦ » λύσας ». Ἴνα δὲ καταλάβῃς τοῦτο τὸ φραγμαῖδες μεσότοιχον, νόησον πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὡς μίαν οἰκίαν, διηρημένην διὰ τοίχου τινός εἰς δύο μέρη· καὶ εἰς μὲν τὸ ἐν μέρος κειμένους τοὺς Ἰουδαίους, εἰς δὲ τὸ ἕτερον, τοὺς ἐθνικούς. Ταῦτα οὕτω νοήσας, βλέπεις, ὅτι ὁ ἐν τῷ μέσῳ τοίχος, ὁ διαχωρίζων τὸ ἰουδαϊκὸν γένος ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ, ἐστὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ μεταφορικῶς ἐξέλαβεν ὁ ἀπόστολος τὸ « Μεσότοιχον », διερμηνεύει αὐτὸ, λέγων·

Ἐφ. 2. 15.

Τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας.

Τὸ μεσότοιχον σημαίνει τὴν ἔχθραν, τὴν μεταξύ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνικῶν· οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐβδελύσσοντο τοὺς ἐθνικούς ὡς ἀπίστους καὶ ἀκαθάρτους· οἱ δὲ ἐθνικοὶ ἀπεστρέφοντο τοὺς Ἰουδαίους ὡς δεισιδαιμονίας καὶ ἀκοινωνήτους. Ταύτην οὖν τὴν ἔχθραν ἔλυσε ὁ Χριστὸς « Ἐν τῇ σαρκὶ » αὐτοῦ », ἤγουν διὰ τῆς ἐαυτοῦ ἐνανθρωπήσεως. Τίτι δὲ τρόπῳ ἔλυσε αὐτήν; « Τὸν νόμον, λέγει, τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας ». Ἄλλ' ὁ Χριστὸς οὐκ ἤθελε καταλύσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφῆτας, ἀλλὰ πληρῶσαι ». Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ νόμος, ὃν ὁ Χριστὸς κατήργησε; Σημειώσαι, ὅτι οὐκ εἶπε, καταργήσας τὸν νόμον, ἀλλὰ « Καταργήσας, εἶπε, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν »· νόμον δὲ τῶν ἐντολῶν ὠνόμασε τὴν σαρκικὴν περιτομὴν, τὰς τῶν ζῶων θυσίας, τὴν νομικὴν ἱερωσύνην, πάσας τὰς σκιῶδεις τελετάς, ὅσας ὁ μωσαϊκὸς νόμος ἐντελλόμενος, ἐγένετο ἀβάστακτος, ὡς ἐμαρτύρησεν ὁ θεομακάριστος Πέτρος. Ταῦτα οὖν τὰ ποιῶντα τὴν ἔχθραν μεταξύ Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν κατήργησεν ὁ Χριστὸς, οὐχὶ δὲ τὰς ἐντολάς τοῦ θεοῦ, αἵτινες εἰσὶν αἰώνιοι. Κατήργησε δὲ ταῦτα ἐν δόγμασιν, ἤγουν διὰ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων· τὴν μὲν σαρκικὴν περιτομὴν, διὰ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος· τὴν δὲ τῶν ζῶων θυσίαν, διὰ τῆς ἀναιμάκτου ἱερουργίας· τὴν δὲ τυπικὴν ἱερωσύνην, διὰ τῆς ἐν χάριτι ἱερατικῆς ἐξουσίας· τὰς δὲ συμβολικὰς τελετάς, διὰ τῆς ἐν πνεύματι ἀληθινῆς λατρείας. Ἄκουσον δὲ καὶ τὸ, διὰ

Πραξ.
15. 10.

ποῖον σκοπὸν εὐδόκησεν ὁ θεάνθρωπος λύσαι ταύτην τὴν ἔχθραν, καὶ συναΐσαι εἰς ἓν τὰ δύο κεχωρισμένα γένη.

Ἐφ. 2. 15. Ἴνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνοντας τὴν ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ.

Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ καινὸς ἄνθρωπος; Ἡ ἀνθρώπινος φύσις ἐστὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ ἐκ τῶν παναχράντων αἱμάτων τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας πλασθεῖσα, καθὼς καὶ ἡ τοῦ Ἀδάμ ἐκ τοῦ καθαροῦ χοῦ τῆς γῆς.

1. Κορ. 15. 47.

« Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἐκ γῆς χοϊκός· ὁ δὲ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ ». Καθὼς δὲ εἰς τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, τὸν Ἀδάμ, ἐθεωρεῖτο σωματικῶς ἅπαν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, οὕτω καὶ ἐν τῷ νέῳ Ἀδάμ, τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ θεωροῦνται πάντες οἱ ἄνθρωποι πνευματικῶς. Καθὼς δὲ ὁ πρῶτος, παλαιὸς μὲν λέγεται, καθότι ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἐπλάσθη· φθειρόμενος δὲ, ἐπειδὴ ἐφθάρη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, φθείρει δὲ καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν ζῶντας· οὕτω καὶ ὁ δεύτερος, καινὸς μὲν λέγεται, ἐπειδὴ ἐ-

Ἐφεσ. 4. 22. 24

γεννήθη, « Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου »· κατὰ θεὸν δὲ κτισθεὶς, ἐπειδὴ ἐστὶν ὅλος θεῖος καὶ οὐράνιος, τοιούτους δὲ ποιεῖ καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν πολιτευομένους.

Γαλ. 4. 4.

Συνήγνωσεν οὖν ὁ Χριστὸς πνευματικῶς ἐν αὐτῇ τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ φύσει « τοὺς δύο », ἤγουν καὶ τὸν ἰουδαϊκὸν καὶ τὸν

ἔθνικὸν λαόν, ἐν σῶμα συστήσας· διὰ τοῦτο ὁ θεηγόρος Παῦλος ἔλεγεν· « Οὐκ ἐν Ἰουδαίῳ οὐδὲ Ἕλληνι· οὐκ ἐν δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἰς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους ». Ἐλυσεν δὲ, λέγει, τὴν ἔχθραν ὁ Χριστὸς, τὴν μεταξὺ τούτων τῶν δύο ἀντιμαχομένων λαῶν, καὶ εἰρήνευσεν αὐτούς; « Ἴνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ », ἤγουν, ἵνα διὰ τῆς προσληφθείσης σαρκὸς αὐτοῦ, ἀνακτίσῃ τούτους τοὺς δύο λαούς, καὶ καταστήσῃ αὐτοὺς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον, ὅλον οὐράνιον καὶ θεῖον· « Καὶ ἵνα ἐν ἐνὶ σώματι διὰ τοῦ σταυροῦ », τουτέστιν, ἵνα διὰ τοῦ ἐνὸς σώματος αὐτοῦ, τοῦ ἐν τῷ σταυρῷ ἀναρτηθέντος, ἀποκαταλλάξῃ καὶ φιλιώσῃ αὐτοὺς μετὰ τοῦ θεοῦ, « Ἀποκτείνοντας τὴν ἔχθραν ἐν ἑαυτῷ », λύσας δηλονότι διὰ τῆς ἐν τῷ σταυρῷ θυσίας τοῦ παναχράντου αὐτοῦ σώματος καὶ αὐτὴν τὴν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἔχθραν, τὴν μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Γαλ. 3. 28.

1. Κορ. 27.

Καὶ ἔλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν, καὶ τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφοτέροι ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

Ἐφ. 2. 17.

18

Μακρὰν μὲν ἦσαν τῆς σωτηρίας οἱ ἔθνικοι διὰ τὴν ἀπιστίαν· ἐγγύς δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, διὰ τὴν θεογνωσίαν. Οὐκ ἄλλος δὲ, οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς

ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς ἐλθὼν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ μὲν τῶν δογμάτων αὐτοῦ καταργήσας τὴν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἔχθραν, διὰ δὲ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν, τὴν μεταξὺ θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐκήρυξε καὶ πρὸ τοῦ πάθους καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ ἐπίσης καὶ εἰς τοὺς μεμακρυσμένους ἀπ' αὐτοῦ ἔθνικοὺς, καὶ εἰς τοὺς πλησίον αὐτοῦ Ἰουδαίους τῆς εἰρήνης τὰ εὐαγγέλια. Ταῦτα δὲ ἐκήρυξεν ὁ θεάνθρωπος, καθότι δι' αὐτοῦ « Οἱ ἀμφότεροι, » Ἰουδαῖοι δηλονότι ἅμα τε καὶ οἱ Ἕλληνες » ἐν ἐνὶ πνεύματι ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν » πρὸς τὸν πατέρα », ὅπερ ἐστὶ, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος ἀζιωθέντες, προσφερόμεθα πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα αὐτοῦ· δι' αὐτοῦ μόνου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ προσφερόμεθα πρὸς τὸν θεὸν καὶ πατέρα, ὡς αὐτὸς ἐβεβαίωσεν, εἰπῶν·

Ἰωάν. 14.
6. « Οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰμὴ » δι' ἐμοῦ ». Ταῦτα δὲ εἰπῶν ὁ πνευματορρήτωρ ἀποστόλος, ἐπιφέρει τὸ εὐλογοφανέστατον συμπέρασμα, λέγων·

Ἐφεσ. 2.
19. « Ἄρα οὐκ ἔτι ἐς ἐξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκοῖοι τοῦ θεοῦ· ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀποξενωμένοι ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἦσαν πάντες οἱ θνικοὶ, καὶ πάροικοι εἰς τὰ τῆς πεπλανημένης αὐτῶν θρησκείας δόγματα, ὡς ἀκα-

ταστατοῦντες, καὶ καθ' ἡμέραν νέους θεοὺς πλάττοντες. Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τότε ἐγένοντο « Συμπολιταὶ τῶν ἁγίων, καὶ οἰκῆοι τοῦ θεοῦ ». Ἀλλὰ ποίας πόλεως, καὶ ποίων ἁγίων γεγόνασι συμπολιταί; Οὐδὲν σφάλλεις, ἐὰν πόλιν μὲν νοήσης τὴν πόλιν, τὴν μέλλουσαν, τὴν ἐπιζητουμένην, ἡγουν τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ· ἁγίους δὲ, τοὺς πρὸ νόμου πατριάρχας, καὶ τοὺς ἐν νόμῳ προφήτας, καὶ τοὺς μετὰ τὴν εὐαγγελικὴν χάριν ἀποστόλους καὶ λοιποὺς ἁγίους. Ὅμως ὁ ἀποστολικὸς λόγος ἀφορᾷ μᾶλλον εἰς τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ, ἣν εὐφραίνουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὀρμήματα, ἡγουν εἰς τὴν Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ὅπου ἅγιοι εἰσι πάντες οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες, ὡς ἡγιασμένοι διὰ τῆς πίστεως καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος, καὶ τῆς ἐργασίας τῶν θεαρέστων πράξεων. Διὰ τί δὲ πρὸ τῶν προφητῶν, τῶν προκηρυζάντων τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἔταξε τοὺς ἀποστόλους; διότι διὰ τῶν ἀποστόλων ἔμαθον τὰ ἔθνη τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· εἶχον δὲ οἱ ἀποστολοὶ καὶ χάριν πλείονα τῶν προφητῶν κατὰ τὸ, « Καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωάνᾳ ὧδε ». Διὰ τί δὲ ἀλλαχοῦ μὲν ὠνόμασε τὸν Χριστὸν θεμέλιον, ἐν ἄλλοις δὲ, κεφαλὴν· ἐνταῦθα δὲ, ἀκρογωνιαῖον; διότι ἀληθῶς καὶ θεμέλιόν ἐστὶν ὁ Χριστὸς τῆς ἀληθινῆς πίστεως, καὶ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ἐνταῦθα δὲ ἀκρογωνιαῖον αὐτὸν ὠνόμασεν, ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἶπεν, ὅτι αὐτὸς ἤγνωσε τοὺς δύο λαοὺς, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς ἐν· Τοῦτο δὲ ποιεῖ καὶ ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος, ὁ

Ἐβρ. 13.
14.

Ἐρ. Θεοδώριτ.

Ματθ. 12.
41.

1 Κορ. 3.
11.

Ἐφεσ. 1.
22.

ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς οἰκίας τιθέμενος, συνάπτει δηλαδή εἰς ἓν τοὺς δύο τοίχους τῆς οἰκίας. Ἄκουσον δὲ τὴν κατὰ σειρὰν ἔκφρασιν τῶν προκειμένων ἀποστολικῶν λόγων, οἵτινες ἐγράφησαν μὲν πρὸς τοὺς Ἐφεσίους, ἀνάγονται δὲ πρὸς πάντας τοὺς ἐξ ἔθνῶν πιστεύσαντας. Ἄρα, λέγει, ὦ Ἐφέσιοι, ἐπειδὴ εἰς τὸν Χριστὸν ἐπιστεύσατε, τοῦ λοιποῦ οὐκ ἐσὲ ξένοι τοῦ θεοῦ, καὶ περιπλανώμενοι εἰς τὴν εἰδωλικὴν ἀκαταστασίαν· ἀλλ' εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, γεγονάτε συμμέτοχοι τῆς πολιτείας καὶ τῶν χαρισμάτων τῶν πιστῶν, καὶ φίλοι γνήσιοι τοῦ θεοῦ. Ἐχετε νῦν οἰκίαν στερεάν, τὴν Χριστοῦ ἐκκλησίαν, τεθεμελιωμένην ἐπάνω εἰς τὸ θεμέλιον τῆς πίστεως, τῆς κηρυχθείσης μὲν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, προκηρυχθείσης δὲ ὑπὸ τῶν προφητῶν· οἰκίαν, ἣτις ἔχει λίθον ἀκρογωνιαίον τὸν Χριστόν, ὅστις ἤνωσε τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἓν· αὐτός ἐστιν ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος.

Ἐφεσ. 2.
21.

Ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὖξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν

Κυρίου· ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

21.

Ἐν αὐτῷ, λέγει, τῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ, τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, « Πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ », ἤγουν πάντες οἱ πιστοὶ συναρμολογούμενοι, συναπτόμενοι δηλονότι ἀρμοδίως ὡς ἄρμοι καὶ μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος, αὖξουσιν καὶ προκόπτουσιν « Ἐν Κυρίῳ », τουτέστι διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, καὶ γίνονται ναὸς ἅγιος καὶ ἄξιος τῆς κατοικίας τοῦ θεοῦ. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ Χριστῷ καὶ ὑμεῖς, ὦ Ἐφέσιοι, συνάπτεσθε διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καὶ τῶν καλῶν ἔργων, ἵνα κατασταθῆτε πνευματικὸν τοῦ θεοῦ κατοικητήριον. Βλέπε δὲ, ὅτι ἐκεῖνοι αὖξουσιν καὶ γίνονται ναὸς θεοῦ, ὅσοι συναρμολογοῦνται μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐκεῖνοι δὲ συναρμολογοῦνται τῷ Χριστῷ, ὅσοι εἰς αὐτὸν πιστεύοντες, γίνονται διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων θεῖα κατοικητήρια.